

življenje med stenami naših podeželskih učilnic ter sredi vzajemno organiziranega dela na vseh gospodarskih in kulturnih popriščih naše vasi.

Srečen učitelj, ki najde pravo pot k ljudstvu, ki se živi s požrtvovalno pripravljenostjo v vse njegovo dejanje in nehanje! Puls vašega življenja, njegove radosti in žalosti, njegovih potreb in hotenj naj bide vzporedno v vaših učilnicah ter naj odmeva z globoko predanostjo v srcu slehernega vaškega učitelja!

Celibat učiteljic v Avstriji

Že svoj čas smo poročali, da so tudi v Avstriji sprejeli zakon, ki slično kakor predpis letošnjega našega fin. zakona omejuje učiteljicam pravico do omožitve po svobodni volji. Ta zakon je bil izdan že lani in je izzval med avstrijskim drž. uslužbenstvom upravičen odpor in veliko razburjenje. Uradniški strokovni listi so o tem mnogo poročali in navajali vse pomanjkljivosti tega nesocialnega zakona. Tako je tudi znano osrednje dunajsko uradniško glasilo »Reichsverband der öffentlichen Angestellten« objavil članek o tem vprašanju, ki ga v izvlečku prinašamo, ker kaže pravilno pojmovanje tega problema, ki je od 1. aprila tudi pri nas prav aktualen.

»Misel na gospodarsko zavarovanje obvladuje celotno bistvo človeka v njegovih temeljih. Občutek varnosti in gospodarske neodvisnosti je pogoj za ustanovitev urejenega zakonskega in družinskega življenja. Kjer pa ni temeljnih kamnov za ustanovitev te zakonske skupnosti zaradi pomanjkanja denarnih sredstev, tam ostane seveda mnogo obetajoče vodilno načelo gospodarske osamosvojitve le na papirju. Še več! Nameščenci s stalnimi prejemki so prav zaradi teh sicer obvarovanih, da ne zdrknejo v popolno revščino. Če pa ta stalni dohodek spričo življenjskih načrtov dveh za zakon zrelh ljudi ne zadošča, ker ne jamči niti za najskromnejšo uresničitev tega načrta; če dvoje ljudi, ki se bližata višku svojega življenja, zaradi pomanjkanja denarnih sredstev ne more stopiti v nameravani zakon, ker si ne moreta preskrbeti stanovanja, plačati pohištva itd., potem moremo reči, da gre to za proletariziranje stalnih nameščenec, državnih in samoupravnih uslužbencev.

Oglejmo si samo sledeči primer: 35 let star uradnik prejema 300 šilingov (približno 2600 din). Že dolgo vrsto let vzdržuje svoja stara roditelja. Ona dva sta mu hranilnica. Znatnejši prihrankov nima. Zdaj bi se rad končno oženil. Kako naj s 180 šilingi, ki mu ostanejo, »ustanovi« družino? Po dolgih letih brezplodnega čakanja je dobila njegova nevesta vendar službo pomožne učiteljice. Tako bi prišlo k njegovemu dohodku še 120 šilingov, kesneje morebiti celo 150 šilingov. Pogumno in skromno, s trdnim zaupanjem vase in z veseljem do življenja skušata ta dva uresničiti svoj dolgo zasnovani življenjski načrt. Če je še kaj domoljubov, se morajo veseliti bodoče-

ga prirastka novih družabnih celic v celoti ljudske skupnosti.

Toda stoji! Saj tu so grozeči zakoni Zveze in dežel o celibatu! Pod kaznijo odpusta se ne sme omožiti! Žena mora iz službe, zakaj omožitev pomeni »prostovoljno« odpoved službe. Kar je bilo prej težavno, pa vsaj mogoče, je s to obsodbo postalo zdaj popolnoma izključeno. Domoljubi so prav različnih vrst: nekateri ustanavljajo priznanja vredne zavode in ustanove za sklepanje zakonov in za pospeševanje rojstev, drugi pa delajo zakone za preprečevanje porok. Ves življenjski načrt je uničen. Mnogo zrelih ljudi mora spoznati, da so bili opeharjeni za srečo, po kateri so tako dolgo hrepeli in ki so jo pri svojih letih tudi že davno zaslužili. K temu pridejo še duševne moreče bolečine, ki jih prizadeva neutrudno opravljanje ljubih stvari, ki si tako radi privoščijo takega zoper svojo voljo večnega »ženina«, in tako pomilovanja vredno »večno« nevesto. Pravi peklo se odpre. Če bi ženske sodelovale v zakonodaji, bi takih zakonov gotovo ne sprejemali.

Končno se pa vprašamo: Čemu vse to? Kaj pa je smisel teh zakonov o celibatu. Nižjeavstrijski zakon to jasno pove: za mlade nezaposlene učiteljske kandidate naj se preskrbe službena mesta. Kako pa je bilo v mnogih primerih, ko so se nameravane poroke zaradi tega nesrečnega zakona preprečile? V teh mnogih primerih je bila uničena življenjska sreča dveh ljudi, spraznilo se pa ni nobeno službeno mesto! To se da prav lahko dokazati s konkretnimi številkami. Smisel zakona: »preskrba službenih mest« se je spreobrnul v nesmisel: »v preprečenje zakonov«. Ali sme to ostati tako, zlasti v dobi, ko z vso resnostjo in upravičenostjo tožijo o nazadovanju števila prebivalstva in ko se povsod trudijo, da bi preprečili to narodno nevarnost s pospeševanjem zakonov?

Skrajni čas je, da spoznamo odgovorni činitelji Zveze in dežel, da te postavbe o celibatu preprečujejo sklepanje zakonov in da s tem nasprotujejo domoljubnim stremeljem po pospeševanju zakonov in ustanavljanju družin. Zato stran s temi nesrečnimi celibatskimi postavami, ki proletarizirajo za zakon zrele državne nameščence!»

(»Naš glas«, 17. IX. 1937.)

Slovenska pesem in obmejno šolstvo

Važen faktor pri vzgoji je petje in glasba v narodni šoli. Naša slovenska pesem je pa posebno važna, da zavzame vidno mesto pri narodni vzgoji našega ljudstva, to je posebno na meji in narodnostno mešanih krajih.

Moramo se zavedati, da moramo našemu ljudstvu, ki živi v narodnostno mešanem kraju, nuditi vse mogoče kulturne dobrine, da se to ljudstvo vzdrži ter, da se nam ne potuji. Res je žalostno, da moramo ugotavljati po 19 letih našega narod. osvobodjenja, da se nam še danes v narodno mešanih krajih naše ljudstvo izgublja, potujčuje navzlic temu, da naša Ciril Metodova družba vrši v narodno obrambnem delu več kot svojo dolžnost.

Kakšni pa so vzroki, da se nam še danes izgublja naša kri? Predvsem to, da živi naše ljudstvo, ki je pomešano med narodno manjšino v skrajno slabih socialnih in gospodarskih razmerah, odvisno od narodne manjšine, ki je običajno bolj situirana kot so situirani

naši ljudje. Nadalje je naše ljudstvo tako silno dovzetno za vse kar je tujega. Z lahkoto se nauči tujega jezika, ki ga običajno tako prevlada in mu tako dopade, da rad kar prične pozabljati svoj materni jezik. Tako se nešteto krat zgodi, da naš preprosti človek, ki se je naselil med narodno manjšino kmalu pozabi svoj jezik tako, da z otroki doma sploh več ne govori slovensko. In ko pride vpis v šolo, zahteva sam od naših oblastí, da se otrok vpiše v razred narodne manjšine. Če mu je to obdobje, se tak človek čuti sila užaljenega ter je prepričan, da se mu je dogodila krivica in da je prikrajšan v svojih državljanskih pravicah. Slovenci ali Slovenke, ki so si izbrali druga ali družico iz srede narodne manjšine, 99 % odklanjajo šolanje svojih otrok v slovenskih razredih.

To je težak položaj v našem narodno obrambnem delu, ki nam da veliko misliti. Svojo kri menda vendar ne moremo prepu-

ščati tujcu? To težko rano je treba na našem narodnem telesu brez dvoma izlečiti.

Treba je brezpogojno z vsemi silami na delo, da se med našim ljudstvom v narodno mešanih krajih vzbudi narodna zavest. Narodni misli in zavesti se morajo brezpogojno umakniti vsi razni strankarski in osebni nagibi, ki se nočejo umakniti pri nas niti v narodno najbolj ogroženih krajih. Politična borba Slovencev proti Slovincu v teh krajih so pravi trupci v narodno obrambnem delu, ki to delo razkrajajo in onesposablja. Z ustanavljanjem knjižnic v teh krajih naj se potem lepe slovenske knjige vzbudi našemu ljudstvu do lepote našega jezika. Da so slovenske ljudske knjižnice v teh narodno mešanih krajih res potrebne, se vidi po tem, kako radi posebno slovenski otroci, ki so dovršili narodno šolo v slovenskih razredih, segajo, ko so zapustili šolo, po slovenskih knjigah. Ustanavljanje Ciril Metodovih knjižnic po teh šolah se je pokazalo prav zelo uspešno. Zato je potrebno, da se v tem delu in v tem pravcu nadaljuje ter da se te knjižnice še izpopolnijo in organizirajo tudi tam, kjer do sedaj niso še ustanovljene. Naše učiteljstvo je v tem delu pokazalo, da razume veliko poslanstvo, ki naj ga ima naša knjiga med slovenskim ljudstvom, da ga ohrani svojemu rodu.

Mogoče še uspešnejši vzgojni faktor kot slovenska knjiga za vzbujanje narodne zavesti med našim ljudstvom, pa je naša slovenska pesem. Pred vsem naj se v teh narodno mešanih krajih goji že v narodni šoli

slovenska narodna pesem v posebnih mladinskih zborih, v katere naj se pritegne vsa slovenska deca tistega kraja. Ne izloči naj se niti tistih otrok, ki imajo slab posluš, njim naj se da vsaj prilžnost, da bodo poslušali to našo narodno pesem. Zato je potrebna, da dobi vsaka naša šola v narodno mešanih krajih učitelja (učiteljico) pevovodjo. Ti pevovodje naj bi poleg mladinskih zborov vodili tudi zore za odrasle tako, da bi bili po vseh naših narodno ogroženih krajih slovenski pevski zbori.

Res bi bilo treba za to delo lepo število učiteljev pevovodij. Zato bi bilo nujno potrebno, da se ustanovi za učitelje, ki bi se hoteli posvetiti temu delu, posebne pevovodske tečaje za gojitev naše narodne pesmi. Ti tečaji naj bi bili organizirani še prav posebno z ozirom na narodno obrambno delo z vso stvarino, ki spada v takšne tečaje.

Odporna sila naroda se ravno kaže v njegovi samoohranitvi. Zato je naša narodna dolžnost, da nudimo našemu človeku v narodno izpostavljenih krajih vso oporo. In ena takih važnih opor za vzdrževanje narodne zavesti je naša narodna pesem. Dajmo pesem našemu ogroženemu ljudstvu in videli bomo, da bo naše obrambno delo rodilo veliko lepše sadove kot pa jih prinaša sedaj. Mogoče bo tudi pesem tista, ki bo ublažila srca naših ljudi v teh krajih tako, da se bodo tudi politična in osebna nasprotstva omilila, ker samo skupna povezanost vseh Slovencev more izlečiti težko rano potujčevanju na našem narodnem telesu.

Jelo Janežič.

† Nande Marolt

pogreb, h kateremu so prišli v lepem številu tudi njegovi rojaki Sodražani.

Pokojnik je služboval na ljubljanskem učiteljsku od leta 1919. kot profesor, po upokojitvi g. Doklerja pa je bil imenovan na istem zavodu za ravnatelja. Pri svojem težkem vzgojiteljskem delu je bil vse skozi vesten, isto je zahteval od svojih učencev; isto kot ravnatelj zavoda od učiteljskega zbora. Zaradi te svoje lepe lastnosti bo ostal pri svojih učencih in profesorjih v najlepšem spominu.

Profesor in direktor Marolt je bil dijakom tudi velik dobrotnik, saj jim je s poživitvijo podpornega sklada in drugimi gmočnimi sredstvi lajšal gorje bednega dijaškega življenja. S te strani ga dobro pozna vsa povojna učiteljska generacija, ki je izšla iz ljubljanskega učiteljskega.

Takoj po svojem imenovanju je preskrbel denarne vire, da se je staro šolsko poslovanje napravilo in osnažilo. Imel je v pogledu tega še mnogo lepih načrtov, a prežgodnja smrt ga je odtrgala sredi najlepšega dela.

Na ljubljanskem polju se je zopet zaprl grob, v katerem je dobil večni pokoj vzgojitelj povojne učiteljske generacije... Direktor Nande Marolt je umrl 19. t. m. v 55 letu svoje starosti.

Navidezno trd — prava ribniška grča doma iz Sodražice — je bil v resnici človek mehkega srca, odkritosrčnega značaja in pravi vzgojitelj svojih dijakov. O njegovi priljubljenosti v javnosti je pa pričal veličasten

Pri vsem svojem ogromnem delu je imel vedno dovolj časa za delovanje pri raznih narodnih društvih, katera so upoštevala njegovo pametno in odkritosrčno besedo. Sokoli so ga tako imeli za svojega najmarljivejšega brata, a učiteljstvo in njegova organizacija za dobrega prijatelja.

Slava direktorju Maroltu!

S. A.

† Draga Roškarjeva

30. VIII. 1937.

Kakor vsako leto, odkar si odšla po potrebi službe v Koprivnico, si se vrnila tudi letos k svojim staršem na Tezno, v tisto domačo hišico, obdano z zelenjem, cvetjem, sadjem in grozdem. Tako domače zna urediti svoj dom le učitelj upokojenec, ki pričakuje v počitnicah svojcev, katerim je pristradal poklic in dom, da mu v jeseni življenja pomagajo pozabiti preteklost in slajšati dni, kakor si jih slajšajo vnučki z rdečimi jabolki, sočnimi breskvami, grozdem in strdjo na vrtu Tvojega očeta, učitelja-upokojenca Frana Roškarja.

Prišla si v počitnicah vsako leto, da si odpočiješ od dela in nabereš novih moči za prihodnje šolsko leto.

Prišla si vsako leto, da se uveriš kako deluje Sokol, kateremu si Ti ob rojstvu leta 1931. kot društvena načelnica posvetila vse svoje moči, ves svoj prosti čas. Ko si l. 1935. odšla v Koprivnico, je nastala vrzel, katere še danes nismo zamašili.

Tudi letošnje počitnice si bila med nami. Poslovila si se na videz zdrava, kakor vedno polna veselja in smeha. Samo tančica, skoraj

kakor je uredba v knjigi, se vidi, da je še čisto nepreizkušena.

Vsaki črki je dodana normalnobesedna slika. Take slike služijo kot spominska opora ali za črko ali za glasnik. Erjavcu služijo za oboje, in sicer pri tiskanih črkah za obliko črke, pri pisanih za glasnik. Težko je reči, če ni tukaj dobrega preveč, ker se s tako dvojno oporo komplicira tisto, kar naj bi kar najbolj enostavno služilo mnemotehniki. Praktiki pri tiskanih črkah, torej tistih, ki naj bodo spominska opora za obliko črke, moramo reči, da so pogosto zelo prisiljene; na pr.: 2 upognjena žeblija za »e«, oblika upognjenih kolen za »n«, velika in mala riba za »r«, sod s čepom za »č«, pasja glava z iztegnjenim jezikom za »j«, krivenčasto zrasla hrastova vejica za »h« i. pod. Prisiljenost pri teh risbah je veliko prizadevala že ilustratorju, ki je večkrat napravil prav nemogoče slike: že naprej pa se lahko reče, da tudi otrokom ne bodo koristile.

Uvod za velike začetnice tvorijo na str. 38. slovniska pravila s pravopisnim pravilom o rabi velikih začetnic. Na str. 39. je pokazano, kako velike začetnice I, U, O, V, C, S, Š, Z, Ž, K, J lahko z dodajanjem nastanejo iz malih črk, na str. 40.—52. pa se obravnava vse tiskane in pisane velike začetnice. Najprej so obravnavane tiste, ki so pokazane na str. 40., tako da ima pouk z njimi dvakrat posla; te se obravnavajo po pisalnobralni metodi, pri ostalih velikih začetnicah pa se postavljale povrne k bralnopolisni metodi. Zakaj tako, bo težko dognati, razen če hoče s

„Moje prvo berilo“

od Frana Erjavca, ml.

Več kot 60 let je vladala po naših abecednikih normalnobesedna metoda, in sicer s svojim najbolj izobilnim načinom, ko sta normalna beseda in risba ob njej bili »spominska opora« za glasnik, s katerim se je normalna beseda začela. Pred vojno je l. Krulac s svojo »Prvo čitanko« poizkusil normalnobesedni metodi dati širšo osnovo analitične normalnobesedne metode, pri kateri naj se otrok bavi s celoto, s celo besedo znane vsebine. Krulac je s svojim poizkusom propadel in ozkosrčna struja z upoštevanjem samo začetrnega glasnika v normalni besedi je v naših začetnicah vladala dalje.

Pri dolgoletnem takem neizpremenjenem stanju ni čudno, če je normalnobesedna metoda s svojo ozkosrčnostjo prešla v tradicijo šole in v šablono učiteljevega dela pri pouku v elementarnem čitanju in pisanju. Če je bil učitelj »bolj modernega duha«, je svoje delo poživljal s pridobitvami fonetike, z otroškim delom na stavnicah i. pod., vendar pa so ga uvedeni abecedniki držali v sponah metode, ki je bila tako rekoč že nekak zakon za elementarni pouk v čitanju in pisanju.

S to tradicijo je pretrgal leta 1929. Pavle Flere, ko je izdal »Našo prvo knjigo«. Učiteljstvo jo je takrat pozdravilo, otroci pa so se navdušili za njo. Sicer se je temu otroškemu navdušenju marsikje hitro postavila zavrnica, ker — mnogi učitelji niso vedeli, kaj početi s knjigo. Preveč so tičali v tradiciji in v vsiljeni šabloni. Če bi bil Flere napisal svoji

knjigi »učne slike«, bi se bržčas tudi starejši učitelji ogreli, ker bi jih te podprle; njihovo delo bi bilo sicer še vedno šablonsko, vendar pa v drugi smeri. Takih »učnih slik« Flere ni napisal in jih ni smel napisati, če je hotel ostati sebi zvest; napisal je le »Navodilo«, ki še danes polni zaloge Učit. tiskarne; v njem pa je rekel za učiteljevo delo, da mu ne gre predpisovati metode, ker vsaka metoda je sistem, vsak sistem pa je preveč pripraven za oviro onega individualnega življenja, ki ga šola mora dovoljevati. Učitelj bi sam moral najti svojo normativno pot, a namesto te si je marsikdo želel, naj mu pot kaže sistem, in želel si je abecednika, s katerim stopi nazaj na uhojeno pot tradicije in zgajene šablonske ziranosti.

Pravijo, da je taka želja bila povod, da se je moral ponovno izdati pri nas abecednik, ki bi služil učitelju pri enakomerno urejenem delu v duhu starih tradicij. Ker pa je otroško navdušenje za »Našo prvo knjigo« svarilo pred zunanjim oblikovno suhoparnostjo starih abecednikov, naj vsaka nova knjiga poizkuša zadovoljiti otroka v tem pogledu. In po takih zahtevah smo dobili »Moje prvo berilo«, ki ga je sestavil Fran Erjavce in ga je založila in izdala Banovinska založba šolskih knjig in učil v Ljubljani.

Za Erjavčev »Moje prvo berilo« se lahko reče, da je abecednik starega kova; s čitalno-pisalnno metodo, z normalnimi besedami, ki izkoriščajo edinole začetni glasnik v besedi (razen pri samoglasnikih, kjer nareja koncesijo fonetiki); otroke pa naj navdušijo slike, ki jih je tudi napravil Maksim Gaspari. — To je sodba ob prvem pogledu v abecednik; ob površnem pregledu se ji pridruži še

druga, in sicer: da je knjiga v vsakem pogledu preobložena; preobložena s teksti in prenatrpana s slikami.

Podrobnejši pregled nam pokaže sledečo razdelitev in ureditev:

Uvod tvorijo slike na str. 5—9: V šoli, Doma, Na dvorišču. Na poti v šolo, Bratec in sestra. Take slike naletimo večkrat v abecednikih in služile naj bi početnemu nazornemu pouku, »bratec in sestra« pa naj prenese življenje doma v življenje v šoli. Erjavce je slike priobčil, ni pa prevzel zamisli o prenosu življenja, in bratec in sestra, ki naj bi vezala otroško življenje v knjigi, nastopita samo v uvodu. S tem seveda slike izgubijo svoj pomen ter postanejo nepotrebna obremenitev, posebno če si slede tako neločljivo, da ne uvažajo od doma v šolo.

V šolsko delo samo uvažajo str. 10. in 11. z vzorci za risanje in pisanje vaje. Ne more se presoditi, koliko časa bo zavzela predelava pisanih vaj na str. 11., kjer se prikazujejo vsi elementi pismenk; s svojo sistematično ureditvijo pa se zdi zelo pripravna, da nepraktičnega učitelja zavede v monotono mehaniziranje, iz katerega se bo težko rešil.

Na str. 12. se začno obravnavati male tiskane in vzporedno na str. 13. male pisane črke po bralnopolisni metodi. Te zavzemajo knjigo do str. 37., in sicer tako, da sta na vsaki levi strani po dve tiskani in na vsaki desni strani ustrezajoči pisani mali črki (izjema je le »e«, ki sam zavzema svojo stran). Po dve črki, ki se prikazujejo na vsaki strani, sta izbrani po grafičnem principu, v redkih primerih tudi po fonetičnem principu. Ali bo ta način izbire in obravnave praktičen, se pokaže šele pri uporabi knjige v šolskem delu;

nevidna, je zakrivala znak bolezni, katero so lahko opazili samo Tvoji najbližji.

Tisto jutro, 30. avgusta, pa nas je pretresla tužna vest iz Koprivnice: Sestro Drago je zadela kap! — Tvoji tovariši in znanci smo bili neizmerno žalostni. Dosti presojajo si nas zapustila, Rojena leta 1904. v Loki pri Zmumu si se šolala v Celju in v Mariboru ter maturirala leta 1924. Služila si v Premurju v Kuzdoblanju in Dolnji Lendavi. Leta 1927. si kot vnetja Sokolica dovršila telovadno tečaj v Beogradu in nastopila mesto telovadne učiteljice na realni gimnaziji v Mariboru. Ko si

bila leta 1935. premeščena v Koprivnico, smo hudo občutili Tvojo izgubo.

Tvoja življenjska pot je bila kratka, a plodovita. Ob Tvoji krsti so plakali v Koprivnici in na Pobrežju, kamor so pripeljali Tvoje truplo, da bo počivalo med svojci. Ob Tvojem grobu so plakali poleg Tvojih staršev mnogi Tvoji tovariši in znanci in se spraševali: Zakaj si šla ravno Ti, sestra Draga?

Tvoje tovarštvo in delo pa bo ohranilo med nami na Tebe, sestra Draga, najdragocenejši spomin, ki naj bo trohica utehe Tvojim dobrim staršem in sorodnikom.

Luknar Franjo.

Splošne vesti

UPORABA UČBENIKOV ZA LJUDSKE SOLE.

Odlok ministrstva prosvete.

V ljudskih šolah se smejo uporabljati samo oni učbeniki državnih in privatnih izdaj, ki jih je odobril gospod minister prosvete po nasvetu Glavnega prosvetnega sveta. Šolski upravitelji (§ 114., točka 4., zakona o ljudskih šolah) in sreski šolski nadzorniki (§ 117., točka 15.), so dolžni paziti na izvrševanje te odredbe. Za šolsko leto 1937/38. se ne smejo uporabljati učbeniki, katerih odobritev je starejša od 1934. leta.

Pri izbiranju učbenikov, odobrenih za uporabljanje v ljudskih šolah, je treba računati s tem, da se starši ne obremenjujejo z nepotrebnimi materialnimi izdatki. Zaradi tega naj si razni oddelki istih razredov na šoli in razne šole v istem kraju izbirajo iste učbenike, tako, da bi učenci pri prehodu iz enega razreda v drugi v isti šoli, ali iz ene šole v drugo v istem kraju, ne bi morali kupovati drugih učbenikov. O tem, kateri učbeniki se izberejo za kateri razred kake šole ali vseh šol v istem kraju, sklepa krajevni učiteljski svet po zaslišanju razrednikov tega razreda. Samo v izjemnih primerih se sme dovoliti opustitev tega načela, in to v glavnem v svrhu poizkusa, ako je s tem soglasen krajevni učiteljski svet.

Po dovršenem prvem pregledu dela v ljudskih šolah pošljejo sreski šolski nadzorniki poročila o izvrševanju tega odloka.

V primeru, da kak učitelj ni postopal po tem odloku učiteljskega sveta o uporabi izbranih učbenikov, zasliši šolski nadzornik take učitelje in upravitelje, ki so se pregrešili proti gornjemu odloku in dostavi to prosvetnemu oddelku banske uprave, da se proti njim uvede disciplinski postopek.

V višjih ljudskih šolah se do odobritve posebnih učbenikov smejo uporabljati kot pomožne knjige tudi odobreni učbeniki za nižje razrede gimnazij, realk in meščanskih šol, a poleg tega tudi učbeniki, napisani posebno za višje ljudske šole, čeprav niso pregledani od glavnega prosvetnega sveta.

Ta odločba velja do tedaj, dokler se za vse šole ne izdela in uvede nov učni načrt in program.

Za izbiro odobrenih učbenikov je po vsem tem določen krajevni učiteljski svet.

— **Praktični učiteljski izpiti na drž. učiteljski šoli v Ljubljani** se bodo pričeli v jesenskem roku v petek, dne 22. oktobra 1937. ob 8. uri dopoldne. Kandidatje naj vložijo do 16. oktobra prošnje po uradni poti za pripustitev k izpitu in naj se zgledajo po ure pred začetkom izpita v direktorjevi pisarni. Zakašnele prošnje kakor tudi zamudniki pridejo v poštev šele v prihodnjem izpitnem roku v aprilu 1938. Posebnih obvestil kandidatov ravnateljstvo ne bo pošiljalo. — **Ravnateljstvo.**

— **Draginjske doklade** bodo zvišane vsem državnim nameščencem in upokojencem. Tovariši! Zdjaj bo najprimernejša prilika, da pristopite kot zadržniki k »Učiteljski tiskarni« in plačate delež ter s tem ustrezete

tem pokazati, da se tudi sam ne veže na določeno metodo.

S tabelo tiskanih in velikih črk na str. 52. se konča abecednik, kar naj bo nekako o Veliki noči, nadalje do str. 99. so berila.

S tem smo pokazali ureditev Erjavčevega abecednika in pri tem videli: 1. da mu je metodična osnova normalnobesedna metoda; 2. da zahteva istočasno obravnavo dveh malih črk; 3. da preskakuje iz čitalnopolisalne v pisalno-čitalno metodo in se spet vrača k prvi; 4. da uvaja pri malih črkah normalnobesedne slike, in sicer pri tiskanih črkah za obliko glasnika, pri pisanih pa za glasnik sam, s katerih se beseda začneja. Tak postopek bo motil koncentracijo pri delu, posebno še, ker so slike največkrat zelo prisiljene. — Splošno se za ureditev v metodičnem pogledu lahko reče, da je sestavljalec pregledal nekaj vzorcev, posebno abecednikov iz časa reakcije nove dunajske šole; pa tudi v tem postopke se ni dovolj poglobil teoretično, še manj praktično in zato je sestavil abecednik, v katerem se nekritično mešata želja po nečem novem in navezanost na preživelo šablonstvo pri elementarnem pouku v čitanju in pisanju.

Rekli pa smo, da za abecednik in za pouk po njem ni najvažnejša metoda; mnogo važnejše je besedilo v knjigi in Flerer upravičeno zahteva, naj bo začetnica »vesela otroška knjiga«; zakaj za tako — pravi — mu »ni treba pripovedovati onim, ki deco poznajo«. V tem pogledu pa Erjavčev abecednik popolnoma odpove. Pri posameznih črkah je sicer dovolj besedila, za učitelja, ki hoče pustiti otroke same delati, celo odločno preveč, a vse besedilo pri malih in velikih črkah je se-

sklepu banovinske skupščine. — Kdor član JUU — ta zadržnik.

— **Dravska finančna direkcija v Ljubljani razglasa:** Vsi državni upokojenci, ki prejemajo pokojnino od dravske finančne direkcije v Ljubljani, morajo v prvi polovici oktobra 1937 vložiti prijavo za prejem osebne in rodbinske doklade. — Kdor doklad ne prejema ali mu po uredbi ne bi bilo treba predložiti prijave, mora poslati izjavo, če je v banovinski ali občinski službi, da se ugotovi, če morda predmetni njegovi dohodki ne vplivajo na pravico do polnih pokojninskih prejemkov. — Prijavam je treba za otroke, stare nad 16 let, priložiti potrdila o rednem šolanju, izjavam pa dokazila o velikosti dohodkov v samoupravni službi. — Upokojencu, ki v oktobrskem roku ne bi predložil prijave ali izjave, se bo izplačevanje doklad ali pokojnine začasno ustavilo.

OPOZORILO

Vse dopisnike »Učiteljskega tovariša« naprošamo, da nam pošljejo svoje prispevke vsak teden najkasneje do torka. V sredo dosepe članke moremo uvrstiti šele v prihodnjo številko. Edino vabila za zborovanja dospela v sredo se še upoštevajo. Uredništvo.

— **Odkritje spomenika dr. Ivanu Tavčarju.** V nedeljo 19. t. m. so odkrili spomenik dr. Ivanu Tavčarju v Poljanah nad Škofjo Loko, v rojstnem kraju pokojnega pisatelja. Odkritja tega spomenika se je udeležilo tudi ondotno učiteljstvo s šolsko mladino ter izrabilo to priliko tudi za obisk pokojnikovega groba na Visokem. Mladina je obsula grob tega zaslužnega slovenskega pisatelja s cvetjem in zapela na njem tudi pesmici »Moj dom« in »Jamica tiha«. Šolski upravitelj Janko Kokalj je imel na grobu lep govor, prepleten s citati o domovinski ljubezni, iz Tavčarjevih spisov. S tem je na prav lep način počastilo učiteljstvo in šolska mladina spomin pokojnega dr. Ivana Tavčarja.

— **Vse šole opozarjamo na dr. Pirčevo knjižico »Naše zdravje«,** po kateri je bilo tako povpraševanje, da je popolnoma pošla. Sekcija Podmladka Rdečega križa jo je zato letos na novo založila. Brošurica more izborni služiti zlasti pri pouku higijene, pa tudi nobena družina ne bi smela biti brez nje. Cena izvodu je 3 din. Knjižico ima v zalogi samo sekcija Podmladka Rdečega križa, Ljubljana, Gosposvetska cesta 2/II.

— **Naklada »Ročnega kataloga«** je omejena. Naročite čimprej, da zaloga ne poide. Noben učitelj ne more biti brez te, ne samo za šolo, ampak tudi za učitelje važne knjižice z mnogimi življenjsko važnimi zadevami. Cena v platno vezani knjižici s katalogom 17 din, brez kataloga pa samo 8 din.

— **Vranc-Dolganov Koncentracijski načrt letnih delovnih enot** bo knjiga trajne vrednosti. Če bi se uradni učni načrti tudi izpremenili, bo knjiga aktualna za desetletja. Vsak učitelj, vsaka šola nujno potrebuje tako delo — žal je šele 97 naročnikov. Pri mali nakladi bi bila knjiga predraga, zato čakamo nadaljnjih naročnikov.

stavljeno zaradi dotične črke, in zdj se, da je sestavljalec najprej izbral besede, ki so se mu zdele potrebne, kolikor mogoče mnogo takih besed, in te povezoval v stavke in odstavke. Vsebinska povezanost se zase kaže pri tiskani in zase pri pisani črki, kar bi dalo misliti, da pisane črke niso samo posnetki tiskanih, pač pa nekaj, kar s tiskanimi sploh nima zveze. In vse to besedilo je tako suhoparno! Vzeto je sicer iz otroškega življenja, vanj so vpleteni celo v naši šoli že znani Ivo in Ana in Čuvaj, pri velikih začetnicah naj bi pomagala tudi župančič in narodna beseda — in vendar je vse suhoparno, ker povsod manjka otroška prisrčnost in tenkočutnost ter socialna etičnost. Vzgojni momenti so izbrani za besedilo zelo nespretno (prevzetni berač, potepanje, pretepanje, postavljanje i. pod.); prav slab humor je, če se je pujske »ginljivo drke«; vzgojno nevarna pa je realitika, ki izzveni v neokusnost ali celo brezsrčnost in surovost (str. 24., 30., 36., 45., 48., 49.).

Podrobneje se v besedilu ne mislim spuščati, pač pa je treba ob tej priliki omeniti rabo ločil v Erjavčevem abecedniku. Ves prvi del pri malih črkah sploh nima ločil. Kdor koli je kdaj samo malo delal v I. razredu, ve, kakšnega pomena je t. zv. logično čitanje. Ali pa je to mogoče brez označbe ločil? In je to mogoče pri odstavkih do 9 vrst besedila brez vsakega ločila? Moderni metodiki začenjajo z ločili prav kmalu, in sicer z logično uporabo ločil; Erjavčev je to popolnoma prezrl, zato pa se bojimo, da bo čitanje njegovih besedil zavajalo v najhujši mehanizem. Pri vseh malih črkah sta menda čisto slučajno prišli na str. 33. v nezvestno rabo vejica in pika. Pomankanje ločil pri velikih začetnicah na str.

— Slovenski stavek. Ker ne morem vsakemu posebe odgovarjati, prosim vse, ki brošuro obdržite, naj mi k m a l u nakažejo zanjo 20 din (za računstvo 10 din). Tistim, ki se jim bo cena zdela previsoka, povem le toliko, da bom vesel, če bom lahko pokrtil stroške. Kdor se za predmet zanima, bo 20 din že pogrešil, kogar pa slovnica ne zanima, mu knjižica ne bo pomagala, če mu jo pustim zastoj. Tega pa ne morem, ker segajo stroški v tisočake. — Fr. Samec.

Osebnne zadeve

— **i Nove nastavitve.** Nastavljeni so sledeči absolventi in absolventinje učiteljske: Kovačič Ivanka, Stopič pri Novem mestu; Kovačič Ivan, Sv. Peter (Šmarje pri Jelšah); Sajovic Ana, Sv. Stefan (Šmarje pri Jelšah); Toros Gertruda, Črna Dravograd; Turk Marija, Kapce (Dol. Lendava); Vivos Sofija, Sv. Jurij (Murska Sobota); Zolger Josipina, Melince (Dol. Lendava); Duh Otmar, Škarski Cirkovec (Slovenj Gradec); Logar Franc, Sv. Miklavž (Laško); Kopčavar Anton, Soteska (Novo mesto); Novinec Ivan, Gorica (Gornji grad); Merkl Gizela, Senovo (Brežice); Kosjek Verena, Križevci (Ljutomer); Dietz Melita, Slivnica, Napast Neža, Dobrovnik (Dol. Lendava); Sotlar Ana, Sv. Benedikt (Maribor lev breg); Kac Ljudmila, Dobovec (Litija); Kopal Veronika, Sv. Tomaž (Ptuj); Rozman Angela, Šmartno v Loški dolini; Hafner Marija, Cven (Ljutomer); Zmitek Antonija, Horjul pri Ljubljani; Znidaršič Franciška, Gornja Lendava; Zima Amalija, Mačkovec; Sušteršič Marija, Sv. Križ; Zalokar Antonija, Gornji Lakeš (Dol. Lendava); Stular Angela, Sv. Trojica (Logatec); Kacijan Veronika, Kapce (Dol. Lendava); Gunčar Josipina, Nova Stitja; Volc Ivana, Bučka; Vrečko Marija, Sv. Rupert (Laško); Matija Elizabeta, Izlake (Litija); Bajc

— Takih moških danes ni več, ki bi prišli v trgovino in zahtevali samo »cigarete«. Vsak moški ima svojo vrsto cigaret, ki jo kadi in katere imena ne pozabi. Tudi žene bi morale biti take. Pri nakupu mila bi morale zahtevati izrečno Schichtovo milo »Jelena«, ker bodo imele samo tedaj gotovost, da bo ostalo njihovo perilo dolgo lepo kot novo in trpežno. To milo odpravi iz perila temeljito vsako nesnago in ga pri tem varuje.

Adela, Selo (Crnomelj); Neuman Albina, Dobrna (Celje); Zugelj Marija, Velika Dolina (Brežice); Jerman Zorislava, Dobje (Šmarje pri Jelšah); Velikonja Terezija, Dobje; Pristov Marija, Catež (Brežice); Veber Zorislava, Prihova (Konjice); Repe Marija, Dobrna (Celje); Jarnovič Božidar, Smuka (Kočevje).

— **i Premeščeni so sledeči učitelji in učiteljice:** Petrič Ida iz Dolge vasi v Dolno Lendavo, Kokalj Janko in Kokalj Lavrencija iz Poljan nad Škofjo Loko v Višnjo goro, Grom Franciška iz Križ pri Kranju v Tržič, Stravs Berta iz Dobrne na Vransko, Pukmajster Gabrijela iz Blance pri Krškem v St. Jurij ob juž. žel., David Ruža iz Levča pri Konjicah v Trbovlje Vode, Čota Olga iz Prebnja v Trbovlje Vode, Pečenko Danilo iz Stogovcev pri Ljutomeru v Planino pri Logatcu, Prah Roza iz Črne v Muto pri Dravogradu, Voršič Henrika iz Hajdine pri Ptuj v Velenje, Kralj Julijana iz Mute v Liboje pri Celju, Pokorn Daniela iz Olševka pri Kranju v Vodice, Janežič Franc in Janežič Terezija iz Ljubljane na Polico pri Litiji, Prešeren Vida iz Banja Loke pri Kočevju k Sv. Lenartu pri Laškem, Lešnjak Marija iz Kostanjevice v Iško vas, Pavlovec Milan in Pavlovec Ljudmila iz Cerkelj pri Kranju na Ig pri Ljubljani.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— **I Hoja za Kristusom in g. Erjavec.** Kempčanova knjiga je morda res lepa, a iz dopisa Frana Erjavca smo razbrali, da on ne hodi za Kristusom, temveč za Luciferjem, vsaj grožnje s paragrafi govore o tem. Fr. Erjavcu se kar čudimo, da tako pozna te paragrafe, pa menda niso že njega pestili zaradi njih! Erjavcu povemo, da imamo tudi mi gradivo, in sicer tako, ki bo pokazalo, da tudi oni ni bel list lilije iz meseca junija. Zato se moti, ako misli, da bo učiteljstvo pred njegovim bojnim bandom, s katerim grozi in napoveduje boj, popadalo kar na kolena. Ne, tega ne bo Erjavčev nikdar doživel, pa četudi mu Tomaž Kempčan izprosi Metuzalemovo starost! Kar se pa tiče njegovih prijateljev, mu povemo samo to, da je tudi »0« številka. (Po »Slov. narodu« od 16. septembra).

— **I Slovenci v Srbiji.** »Delavska pravica« od 16. septembra toži, da se otroci slovenskih staršev v južnih pokrajinah naglo posrbijo. Če se že za Slovence tamkaj — tako piše — ne dajo doseči slovenske šole, kakor jih imajo narodne manjšine, naj bi nam vsaj izposlovali slovenske potujoče učitelje za slovenske šolske ure.

— **I Učitelj in duhovnik.** »Domoljub« od 19. septembra toži v uvodniku, da prihaja na srednje šole vedno manj naraščaja s kmetov. Meščan se življenja na kmetih naravnost boji, zato se ne smemo čuditi, če se sorkljana mestna gospodična čuti vso nesrečno in preganjano, ako je nastavljena za učiteljico ven na kmete, kjer ni teatra, ne kina, ne nedeljske promenade. Nasprotno se pa duhovnik, kmečki sin, v istih krajih dobro počuti in mu niti na misel ne pride, da bi šilil v mesto.

— **I Tudi »Novine«** se rade obregnejo v učiteljstvo. V številki od 19. septembra piše

v uvodniku med drugim: V kupeju je bila glasna družba »nacionalnih« delavcev s primernimi znaki. Eden od njih je ravno vneto razlagal svoj kulturni načrt bodočega dela: Vtiro bomo začeli s šolov. Ar pa ta »kmečka« deca, esče ne vejo moderne in nacionalne olike, esče ipak pozdravljajo s zastarelim pozdravom: »Hvaljen Jezus in Marija«, bom jaz na tablo napisal z velikimi literami: »Pri nas se pozdravlja samo z — dober dan — ali pa — zdravo! V 15 dneva se morajo naučiti. Če što nede znao — bode kaznovani...« itd.

— **I Na drugem mestu piše isti list:** Na enoj našoj šoli je nekš učitelj prepovedal, da bi deca med molitvov mela roke vkup sklenjene i ka bi na konci molitve povedala amen, nego tak po »haptak« molijo z visečimi rokami. (Pravljice — kaj?)

— **I Državna himna v slovenskem jeziku.** »Slovenec«, 19. IX. piše: Nekje v Sloveniji je učiteljski zbor sklenil, da se uči na šoli državna himna Bože pravde v slovenskem jeziku. Pri maši 6. IX. pa so nekateri motili slavnost s tem, da so prepevali državno himno v srbskem jeziku. — Zato piše list: Kr. bansko upravo pozivamo, da ukaže na splošno vsem šolam petje državne himne v slovenskem jeziku, dokler ne dobimo nove jugoslovanske državne himne, za katero je že zdavnaj razpisan natečaj.

— **I Učitelj Jože Mrak,** katerega je državno tožilstvo obtožilo, da je pomagal do samomora svoji ženi Marti, ki se je lani v Starem trgu ustrelila, je dobil za neosnovane klevete popolno zadoščenje in je oproščen. O obravnavi so pisali obširno »Slovenski narod« 18. in 20. sept., »Jutro« 19. sept., pa tudi »Slovenec« 19. septembra. »Mariborski večernik« od 20. septembra, ki tudi poroča o tem, je precej pobejen.

42., 47., 50., 52. pa moremo menda pripisati samo pomanjkljivi tehnični izdelavi.

Glede II. dela Erjavčeve knjige, **čitanke**, rečemo lahko samo to, da je sestavitelj zbral mnogo snovi, za tri mesece premnogo snovi, vendar to ni nobena škoda, ker ima učitelj mnogo izbire. Kar pa smo rekli o otroškosti za besedilo v I. delu, velja tudi tukaj; za primero, kaj podaja suhoparna knjiga in kaj živa otroška knjiga, naj si vsak sam prečita samo poslednje berile v Erjavčevi knjigi »Ob koncu šolskega leta« in v Fleretovi knjigi »Na Vidov dan«; vsaka pripomba je tukaj nepotrebnost, ker abstraktnost v prvem in konkretnost v drugem sami govorita zadosti jasno.

Dotakniti se moramo še tehnične strani Erjavčevega abecednika. Rekli smo že, da je otroško navdušenje za »Našo prvo knjigo« svarilo pred zunanjim oblikovno suhoparnostjo starih abecednikov. To sta upoštevala pri Erjavčevem abecedniku sestavitelj in založništvo. Ilustracijo besedila sta predala istemu ilustratorju, ki je ilustriral Fleretovo knjigo, poleg M. Gasparija pa sta dala izdelavo uvodnih in zlasti normalnobesednih slik slikarju M. Šubicu. Za risbe teh slik smo že rekli, da so največkrat prisiljene, za kar pa ne zadeva krivda ilustratorja, ki je te risbe moral delati po navodilu sestavljalec. Prav tako ne zadene krivda M. Gasparija za res surove risbe na str. 36. (klanje prašiča), na str. 49. (klanje muhe), ki ne bi spadali še kam drugam, kaj šele v kak abecednik; pri obeh je ilustriral le besedilo, kakor je tudi s sliko na str. 18. napravil neprostovoljno reklamo za nogomet. Ker poznamo M. Gasparija, kako se zna prilagoditi besedilu za otroke, se kar čudimo, če vidimo neskladnosti med besedilom in risbo

na str. 22. (»mara ima raco«, ki je na sliki ni); na str. 23., kjer slika sploh nima zveze z besedilom; na str. 30. (v besedilu »črna mačka«, na sliki bela, s črnimi lisami. Vprašanje pa je, kdo je odgovoren za neokusnost pri slikah na str. 36., 45. in 49.; kdor koli je, smisla za vzgojo in estetiko nima. — Pogreške, ki jih opažamo pri klišejih, posebno pri pisanih črkah, moramo vzeti na račun premale pazljivosti založnika, oziroma tiskarne. Nekateri (glede ločil) smo že omenili; povedati hočemo še samo to, da doslej pri slovenskih šolskih knjigah še nikdar nismo opazili take površnosti pri pisanju črk do vrste, ker to naj bo vzgledni predpis; prvič pa nas uči tudi kak abecednik, da se mali črki »h« in »k« pišeta v spodnjo dolžino (str. 35.). Ali je tisti dinar, za kolikor je Erjavčeva knjiga cenejša od Fleretove, zahteval toliko površnost?

Za zaključek lahko rečemo: Po Fleretovi »Naši prvi knjigi« smo upravičeno pričakovali, da pojde naša abecedna književnost navzgor, po Erjavčevem »Mojem prvem berilu« pa se bojimo nazadovanja. In sicer nazadovanja celo v tem pogledu, da bodo naši učbeniki, pri katerih se je do zdaj zmeraj iz vzgojnih momentov gledalo tudi na brezprekorno zunanjo obliko, padli na nivo vsebinskega »šunda« in umetniškega »kiča«.

Za primer estetike naj služi str. 36.: »našega gudeca štirje so ga zgrabili za noge ga potegnili iz svinjaka in položili na stolicu, pujske se je ginljivo drl na vse grlo dokler ga ni klavec florijan zaklal.«

In takih tipično-svojstvenih »vzgojnih« fines je vse polno. S. L.